

ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

รองประธานกรรมการมูลนิธิสยามกัมมาจล

เรียน ศ.ดร.สุมน อมรวิวัฒน์ และทุกท่าน สิ่งที่เรา กำลังมาช่วยกันทำ เราทำภายใต้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดคงเป็นเรื่องของบ้านเมืองที่จะทำให้คนไทยสามารถมีชีวิตที่ดีได้ท่ามกลางกระแสโลกยุคใหม่ ที่เป็นยุคบริโภคนิยม ทุนนิยม มีสิ่งแยบยล สิ่งกระตุ้นที่จะให้เกินพอเพียงเยอะ เพราะฉะนั้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิถีปฏิบัติในชีวิต เพื่อให้เป็นชีวิตที่พอเพียง ถ้าพูดถึงโยงเข้าสู่การศึกษาสมัยใหม่ก็เป็นทักษะชีวิตอีกด้านหนึ่งคือ Life Skill ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ 21st Century Skills คือ ทักษะในการมีชีวิตที่พอเพียง พอสมควรซึ่งชีวิตที่พอเพียงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ตามสภาพครอบครัวภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่เหมือนกัน แต่ว่ามันไม่เกินไปดี ตรงนี้ก็เท่ากับว่าเรามาช่วยกันขับเคลื่อนสังคมไทย ให้คนไทยทั้งประเทศสามารถมีชีวิตที่พอเพียง มีชีวิตที่มีความสุข ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของแรงขับเคลื่อนภายนอก และทำให้ชีวิตไม่มีความสุข ไม่พอเพียง

โครงการนี้จะเน้นไปที่นักเรียน เน้นฝึกให้นักเรียนมีทักษะ มีชีวิตที่พอเพียง โดยอาศัยครูเป็นพี่เลี้ยง เป็นโค้ช เป็น Facilitator แล้วก็เราหวังว่ากระบวนการนี้ในเบื้องต้นจะให้ “ศูนย์การเรียนรู้” ในโรงเรียนครบ 84 แห่ง แต่ตอนนี้มี 27 แห่งแล้ว (ตามตัวเลขในเอกสาร) แต่เมื่อโยงเข้าสู่ชีวิตจริง ศูนย์การเรียนรู้จะทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่จะไปขับเคลื่อนต่อ ลงท้ายเป้าหมายใหญ่ของเราอยากให้สังคมของเราอยู่ดี มีความสุข โดยรู้จักความพอดี พอเพียง จุดสำคัญเวลาเราจัดกระบวนการเรียนรู้เข้าใจว่า สิ่งทีนักเรียนจะต้องเรียนรู้คือ สภาพของการมีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงได้ ไม่ใช่เป็นสภาพที่อยู่ในอวกาศ ที่เป็นที่ว่าง แต่เป็นสภาพชีวิตที่อยู่ในความท้าทาย และถูกปลุกกระตุ้น กระตุ้น เร่งเร้าท้าทาย เต็มไปหมดในสังคม เด็กๆ นักเรียนก็จะถูกสิ่งเหล่านี้ชักจูงไป ตรงกันข้ามกับเรื่องพอเพียง คำถามคือว่า บทเรียนที่ท่านอาจารย์ทั้งหลายดำเนินการคำนึงถึงประเด็นเหล่านี้ด้วยหรือเปล่า แล้วสิ่งที่คิดว่าท้าทายมาก ดีที่สุดก็คือ

ฝึกจนกระทั่งเด็กสามารถที่อยู่ในปากงู ท่านเคยไปดูที่สวนโมกข์ ท่านจะเห็นภาพวาดและคำบรรยายคืออยู่ในโลก เหมือนกับลึนงูอยู่ในปากงูคือในปากงูมีพิษ แต่ลึนงูอยู่ในปากโดยไม่โดนพิษร้าย เปรียบเหมือนเราอยู่ในโลกโดยไม่โดนพิษร้ายจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ในสังคม ซึ่งเราทุกคนเผชิญกันหมดเลย ลูกศิษย์เราทุกคนก็ต้องเผชิญกับสิ่งที่มีพิษมากกว่านี้อีก

เพราะฉะนั้นเรื่องของ การฝึกทักษะ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องอยู่ภายใต้สภาพความเป็นจริงของชีวิตที่ท้าทาย แล้วต่อไปเราต้องเตรียมความพร้อมให้เขาไปเผชิญกัน ความท้าทายนี้ซึ่งมันยิ่งกว่าปัจจุบันเสียอีก ในสมัย พวกเราไม่มีความท้าทายกับโซเชียลมีเดีย อินเทอร์เน็ต แต่ลูกศิษย์เราเจอมาก ซึ่งเราจะเห็นว่าลูกศิษย์เราบางคนที่ไม่ มีทักษะชีวิต เขาก็ติดเกม ติดเน็ต ติดเฟซบุ๊ก ประเด็นเหล่านี้ที่อยากให้ท่านครูทั้งหลาย ช่วยกันลองไปคิดต่อว่าที่เรา กำลังพยายามทำให้เด็กเรียนรู้ ทำให้เด็กมีทักษะชีวิตแบบนี้แปลว่าอะไร จริงๆ แล้วเขาได้อะไร ยกตัวอย่างครูสมชาย ฝึกนักเรียนเลยบอกว่า สิ่งต่อไปนี้ไม่ดี ไม่ควรทำ เพราะว่ามันเป็นชีวิตที่เกินพอดี ไม่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง เด็กจำได้ เด็กท่องได้ สิบอย่าง แต่ถ้ามีอย่าง 11 ขึ้นมา เด็กไม่รู้แล้ว เพราะมันเป็นสิ่งที่ร้ายยิ่งกว่านั้นเยอะ คำว่า “ร้าย” ในที่นี้ หมายความว่า มันซ่อนตัว ซ่อนรูปอยู่มืดซิดเลย เหมือนกับของดี แต่จริงๆ แล้วมันมีพิษต่อชีวิตที่พอเพียง ถ้าไม่มองแบบชีวิตที่พอเพียงก็อาจจะดี นี่คือการท้าทาย

ผมพยายามที่จะบอกว่าเรื่องความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มันไม่ได้นั่งอยู่กับที่ มันจะต้องตีความ ในความหมายที่ตรงกับชีวิตจริง สภาพจริงของสังคมที่เด็กจะต้องเผชิญในปัจจุบัน และให้เขามีทักษะที่จะไปเข้าใจในอนาคต นี่คือการท้าทาย มาถึงตอนนี้เราก็มาสู่โลกความเป็นจริงที่ว่าเราจะช่วยกัน ทำอย่างไรที่จะให้มหาวิทยาลัยที่เป็น “โค้ช” ช่วยกันทำให้โรงเรียนที่กำลังสร้างเนื้อสร้างตัวที่จะเป็นศูนย์ การเรียนรู้ สามารถบรรลุได้ พวกเราที่เป็นกองเชียร์ ก็คิดว่าวิธีการที่ออกแบบให้มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งเป็นศูนย์ เรียนรู้ และดำเนินการต่อไปเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับมหาวิทยาลัย มีความสำคัญต่อบ้านเมืองเป็นหลัก

ที่พูดมาทั้งหมดเพื่อที่จะกราบเรียนว่า “ศูนย์การเรียนรู้” ณ พ.ศ.2555 สามารถทำได้แบบนี้ แล้วทีมของ อาจารย์ธนาไปประเมินว่าโอเค คุณเป็นศูนย์ได้แล้ว ปี 2555, 2556, 2557 ก็ยังทำเหมือนเดิม คงไม่ใช่ แต่ศูนย์ การเรียนรู้แปลว่า คนอื่นมาเรียนรู้ และตัวเองต้องเรียนรู้ด้วย เพราะสังคมมันเปลี่ยนไปเรื่อย ความท้าทาย เปลี่ยนไปเรื่อย เพราะฉะนั้นศูนย์เรียนรู้ต้องมีศักยภาพที่จะปรับตัวเอง ปรับวิธีการทั้งหลาย เพื่อให้เด็กมี ความสามารถรับมือกับชีวิต ความท้าทาย สิ่งที่ยาววนทั้งหลายในอนาคตผมอยากเรียนว่าปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็น packaging ที่งดงาม เป็นสิ่งที่ดี ส่วนตัวผมนึกถึงสมัยเป็นเด็กเราอดมาจากความเข้า

ยวนทั้งหลาย เพราะเราได้รับการฝึกที่ดี การฝึกเหล่านั้นจริง ๆ แล้วก็คือการฝึกทักษะที่จะให้มีชีวิตที่พอเพียง
นั่นเอง ลงท้ายมันคือทักษะชีวิต เพราะฉะนั้นเมื่อไหร่ก็ตามถ้าเราลงไปสู่ของจริง ทุกอย่างมันจะง่าย

สุดท้ายขออนุญาตฝากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นพี่เลี้ยง โรงเรียนทั้งหลาย ขอให้ช่วยกันคิดสักนิดหนึ่งว่า เมื่อ
เลยจากที่ห่วงที่เงื่อนไขไปแล้ว จะเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ชีวิตจริงของท่านได้อย่างไร ท่านในที่นี้ก็
คือครูและนักเรียน ที่จริงผมบอกตัวเองตลอดเวลาว่าต้องฝึกทุกวัน เพราะบางเรื่องเรานึกไม่ออกว่ามันหลอกเรา
เพราะฉะนั้นคำถามก็คือว่า มันเข้าสู่ชีวิตจริงของเราอย่างไร เราตีความจากชีวิตของเราอย่างไร แล้วมันเข้าสู่การปฏิบัติ
อย่างไร แล้วที่อยากให้ตรวจสอบ เมื่อท่านได้ทำความเข้าใจ แล้วฝึกปฏิบัติ มันก่อผลดีต่อท่านอย่างไร ท่าน
ในที่นี้ก็คือครูและอาจารย์ แล้วคำถามต่อก็คือว่า ลูกศิษย์เราได้อะไรต่อชีวิต อันนี้น่าจะเป็นโจทย์ที่คิดต่อว่า
การที่จะเป็นศูนย์เรียนรู้แปลว่าอะไร การที่จะเป็นครูอยู่ในศูนย์เรียนรู้แปลว่าอะไร การที่จะมีการแชร์แล้วก็
ไปทำให้โรงเรียนอื่น ๆ มีทักษะนี้แปลว่าอะไรทักษะนี้ปี 2555 เป็นอย่างนี้ แล้วทักษะในปี 2557- 2558 จะเป็น
อย่างไร

ถ้าไม่มีโครงการนี้แล้ว ศูนย์ต่างๆ และโรงเรียนต่างๆ จะเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบก็คงไม่มีใครตอบ ว่าเลิกสิ แต่
ไม่ใช่มันชีวิตเรา ถ้าอย่างนั้นต้องถามต่อว่า ถ้าอย่างนั้นแล้วจะเป็นอย่างไร อีก 20, 30, 50 ปีข้างหน้า จะเป็นอย่างไร
ลงท้ายมันย้อนกลับเข้าสู่การเป็นโรงเรียน การเป็นมหาวิทยาลัยก็คือการเป็น“ชุมชนแห่งการเรียนรู้”เราพยายามจะชี้
ว่าจริงๆ แล้วมันเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ ส่วนที่มาเกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงคือทักษะชีวิต ที่จะสู้กับสภาพชีวิตที่มี
มายา มีสิ่งที่มาเข้าวนเวียน ขออนุญาตฝากไว้เท่านี้ก่อน